

**OOK ALS EEN APOTHEKER GEEN
ZORG VERLEENT, MOET HIJ ZICH
NETJES GEDRAGEN; OOK IN DE
PRIVÉSFEER**

Advocaat Catelijne Bach analyseert al elf jaar tuchtzaken voor het PW

‘Accent in tuchtrecht schuift op naar bejegening van patiënt’

Apotheekzaken voor de tuchtrechter gingen vroeger vaak over farmaceutisch inhoudelijke kwesties, tegenwoordig betreft het vooral de bejegening van de patiënt door de apotheker, zegt advocaat Catelijne Bach. De afgelopen elf jaar analyseerde zij vele tuchtzaken voor het *Pharmaceutisch Weekblad*. “Nu apothekers zichtbaarder worden als zorgprofessional, zullen ze meer worden aangesproken op hun gedrag.”

Maar liefst vijftienduizend keer werd het artikel ‘Patiënt moet preferent middel accepteren of zelf betalen’ van haar en collega Wouter van Loon uit september 2019 bekeken op LinkedIn. Ze was er zelf ook verbaasd over, zegt Catelijne Bach, die de afgelopen elf jaar (samen met collega’s) vele artikelen schreef voor het PW over gerechtelijke uitspraken met apothekers in de hoofdrol. “Wat ik als verklaring hoorde was dat apothekers het fijn vonden eindelijk eens een uitspraak te lezen over een zaak waarin de apotheker het helemaal goed had gedaan”, zegt Bach, als advocaat ondernemingsrecht, M&A (*mergers and acquisitions*) en gezondheidsrecht werkzaam bij Van Iersel Luchtman Advocaten in Breda.

Een patiënt wilde per se niet-preferente geneesmiddelen die hij al jaren kreeg, omdat hij allergisch zou zijn voor de preferente middelen. De apotheker leverde toch de preferente medicijnen, waarna de patiënt een klacht indiende. Het Regionaal Tuchtcollege verklaarde die ongegrond, omdat de apotheker zorgvuldig te werk was gegaan en geen sprake zou zijn van een verhoogd substitutierisico of medische noodzaak.

“Apothekers ervaren continu regeldruk. Ze hebben te maken met contracten met zorgverzekeraars, stappenplannen en dossierverplichtingen die per verzekeraar weer anders zijn. Er zijn kortom heel veel dingen waarop een apotheker moet letten. Ik denk dat ze allemaal vreselijk hun best doen om het goed

te doen, en nu werd dat eindelijk eens een keer bevestigd door de tuchtrechter. Ik ben het met die uitspraak ook helemaal eens.”

Is de afgelopen jaren een bepaalde trend zichtbaar als je kijkt naar uitspraken waar apothekers bij betrokken waren?

“In z’n algemeenheid kun je stellen dat het vroeger meer over technisch-inhoudelijke onderdelen van het vak ging, bijvoorbeeld over bereidingen of de verstrekking van hulpmiddelen, en tegenwoordig over bejegening. Over hoe de apotheker omgaat met patiënten. Dat is ook niet zo gek, want we leven in een maatschappij waarin patiënten mondiger worden, zelf op zoek gaan naar informatie op internet en minder snel accepteren wat de apotheker aan hen vertelt. Mensen zijn kritischer geworden en klagen sneller.”

Specialist in ondernemingsrecht en zorg

Cateljne Bach is sinds 1996 als advocaat verbonden aan Van Iersel Luchtman Advocaten. Daarvoor was zij werkzaam in Frankfurt bij een internationaal georiënteerde Duitse bank. Zij is lid van de secties Onderneming & Contracteren en Fusies & Overnames. Daarnaast maakt zij deel uit van het brancheteam Zorg. Als specialist ondernemingsrecht houdt zij zich al jaren bezig met de advisering omtrent overnames en joint ventures in de gezondheidszorg.

Auteur **Frans van den Houdt**

HET GAAT BIJ TUCHTRECHT NIET IN EERSTE INSTANTIE OM HET BELANG VAN DE PATIËNT

Moeten apothekers daar erg aan wennen en gaan ze daarom snel in de fout?

“Ik weet niet of apothekers sneller in de fout gaan. Wat nog wel tot sommigen moet doordringen is dat sinds 1 april 2019 het medisch tuchtrecht is gewijzigd en de tweede tuchtnorm van toepassing is. Dat gaat over het gedrag van de apotheker. In een zaak die vorig jaar speelde over het verkeerd informeren van een patiënt gaf een apotheker aan niet gebonden te zijn aan het tuchtrecht, omdat het om iets administratiefs ging, iets wat ook zijn accountant had kunnen doen. Maar daarvan zegt de tuchtrechter ‘ook als je geen zorg verleent, moet je je netjes gedragen. Ook in de privésfeer’. Als apotheker heb je een openbare positie, je bent een soort notabele met een voorbeeldfunctie.”

De laatste tijd komen regelmatig fraudegevallen langs, is dat typisch voor deze tijd?

“Of er meer gefraudeerd wordt, durf ik niet te zeggen. Je kunt in ieder geval constateren dat het nu een aantal keren is uitgekomen en dat deze zaken de pers hebben gehaald. De meest bekende zaak is natuurlijk die in Limburg, waar voor ruim drie miljoen euro onjuiste declaraties werden verstuurd naar zorgverzekeraars. Dat was wel een erg vergaande manier om heel structureel het preferentiebeleid te omzeilen. Er is veel verzet geweest tegen het preferentiebeleid,

en het is er nog steeds. Je kunt openlijk ten strijde trekken en het bij de rechter aanvechten of, zoals deze Limburgse apotheker deed, een keuze maken waar je zelf profijt van hebt. Ook dat is een vorm van verzet, maar het is wel onjuist en onethisch. Dat verwacht je niet van een zorgverlener.”

Soms komt u na een uitspraak ook met een advies, zoals in het geval van de apotheker die een medicatie-overzicht meegaf aan de ex-vriendin van een patiënt. U adviseerde bij inschrijving patiënten uitdrukkelijk om toestemming te vragen aan welke personen medicatie en informatie mag worden meegegeven.

“Een bijzondere zaak. Toevallig moest ik net in die periode medicatie ophalen voor m’n zoon. Ik stond aan de balie en zei – als grap, want mijn zoon is nog minderjarig – me te realiseren dat ik officieel geen toestemming had. Ik had voor de zekerheid zijn paspoort meegenomen, ook al wist de apotheker wie ik was. We lachten erom, maar de apotheker zei dat ze naar aanleiding van mijn artikel wel serieus bezig was met de privacykwestie.”

Geeft het voldoening als een artikel iets teweegbrengt?

“Voldoening wil ik niet zeggen. Ik vind het wel heel leuk dat *Met recht bekeken* een goed gelezen rubriek is.”

Boxmeer-zaak was voor Catelijne Bach ‘een van de interessantste’

De eerste gerechtelijke uitspraak die Catelijne Bach beschreef voor het *Pharmaceutisch Weekblad* betrof de zogenoemde Boxmeer-zaak, in 2008. Volgens haar ook meteen een van de interessantste zaken die haar altijd is bijgebleven.

“Huisartsen participeerden via een commanditaire vennootschap in een apotheek en pikten zo een graantje mee van de opbrengst van hun voorschrift. In navolging van het Hof vond de Hoge Raad terecht dat die constructie echt niet kon. Als huisarts moet je onafhankelijk zijn en ervoor zorgen dat de patiënt de beste medicatie krijgt van de beste zorgverlener. Voorkomen moet worden dat een arts zich bij zijn beslissing om een patiënt een geneesmiddel voor te schrijven mede

laat leiden door zijn eigen financiële belang, aldus de Hoge Raad.”

Elf jaar later vindt ze het nog steeds “leuk en leerzaam” om uitspraken van tuchtcolleges en andere rechtsorganen te analyseren. “Het is mooi om de motivering van een tuchtcollege te lezen. Het tuchtcollege kijkt niet of iets beter had gekund, maar of het past binnen de bandbreedte van zorgvuldige beroepsuitoefening. Daarbij wordt ook heel nauwkeurig afgewogen of een apotheker zelfinzicht heeft getoond, is nagegaan of hij verbetermaatregelen kan nemen en die ook heeft genomen, én excuses heeft aangeboden. Dat is allemaal van invloed op de uiteindelijke uitspraak.”

Sommige apothekers vinden het een hoop extra gedoe formulieren te laten invullen, maar hebben ze een keus, gezien de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)?

“Natuurlijk zorgt het weer voor extra regel-druk. In negen van de tien gevallen gaat het ook goed en is het oké medicijnen aan een bekende mee te geven. Maar een hele medicatielijst van iemand meegeven is wel wat anders, zeker als daardoor gegevens over een aandoening openbaar worden waardoor de betreffende persoon heel kwetsbaar wordt. Dat is heel schrijnend. Als jurist vind ik dat daar iets op gevonden moet worden. Zulke zaken mogen er niet doorheen sijpelen.”

Een tuchtcollege legt nooit gevangenisstraffen op?

“Nee, dat kan alleen een rechter in een strafzaak doen. Een tuchtrechter kan een klacht gegrond of ongegrond verklaren. Vindt hij de klacht gegrond dan kan hij wel of geen maatregel opleggen. De lichtste maatregel is een waarschuwing en de zwaarste is doorhaling van de inschrijving van de apotheker in het BIG-register. Daar tussenin heb je nog een berisping, een geldboete en een (voorwaardelijke) schorsing van de inschrijving in het BIG-register voor maximaal een jaar. Deze zwaarste maatregel is in zaken die ik heb beschreven maar één keer opgelegd: in Limburg. Daarnaast kan ook nog een zogeheten LOB worden opgelegd (Last tot onmiddellijke onthouding van de beroepsactiviteitenlast ontheffing beroep), dan mag je helemaal geen beroep meer uitoefenen in de gezondheidszorg. Nieuw in het tuchtrecht is dat er ook een kostenveroordeling kan plaatsvinden. Als klager juridische bijstand heeft ingeschakeld en reiskosten heeft moeten maken, kan de beklagde worden veroordeeld om alle kosten te vergoeden.”

“Doel van het tuchtrecht is de kwaliteit van de beroepsuitoefening te bewaken en te verbeteren. Dat als dingen misgaan maatregelen worden genomen om de kwaliteit te verbeteren. Het is belangrijk dat de beroepsgroep zich daarvan bewust blijft. Het gaat bij tuchtrecht dus niet in eerste instantie om het belang van de klager: de patiënt.”

Ziet u dat in de praktijk ook gebeuren?

“Vaak zie je dat in apotheken waar iets is misgegaan protocollen worden aangepast. Bijvoorbeeld in het geval waar een verkeerd etiket was geplakt waardoor een verkeerde dosering werd meegegeven, zag je de apotheker meteen besluiten het etikettensysteem in zijn apotheek aan te passen om te voorkomen dat het opnieuw zou gebeuren. Als de tuchtrechter ziet dat al je processen en protocollen op orde zijn en er gaat toch iets mis, waarbij je als apotheker niet persoonlijk betrokken bent, dan valt jou tuchtrechtelijk niets te verwijten. En gaat een assistent in de fout dan moet ook de apotheker een persoonlijk verwijt gemaakt kunnen worden, bijvoorbeeld dat het systeem in de apotheek niet op orde is, anders wordt geen maatregel opgelegd.”

Is een apotheker verplicht aanwezig te zijn bij een zitting?

“Nee, maar als hij niet komt kunnen daar wel bepaalde conclusies aan worden verbonden.”

Dat iemand schuld bekent?

“Nou, dat wil ik niet direct zeggen, maar je vraagt je dan wel af hoe serieus iemand een klacht neemt. En de patiënt voelt zich niet serieus genomen. Ik adviseer apothekers daarom altijd zelf te verschijnen voor een tuchtcollege.”

Neemt het aantal zaken tegen apothekers toe de laatste jaren?

“Dat kan ik niet zeggen. Ik denk wel dat er op dit moment meer klachten over medische professionals zijn. Apothekers waren voor patiënten lange tijd ook minder in beeld, omdat ze minder contact met hen hadden en vooral als verkopers van medicijnen werden gezien. Eerder vielen ze ook niet onder de Wet op de geneeskundige behandelovereenkomst, dat is pas later rechtgetrokken. Nu duidelijk is dat de apotheker vooral zorgprofessional is, zal hij zichtbaarder moeten worden. Vervolgens zal hij ook meer worden aangesproken op zijn gedrag.” ■

**AFGEWOGEN
WORDT OF DE
APOTHEKER
ZELFINZICHT
TOONT EN
EXCUSES AAN-
BIEDT**